

Framløga

Orsøk og loysn til rúsevnarmisnýtslu

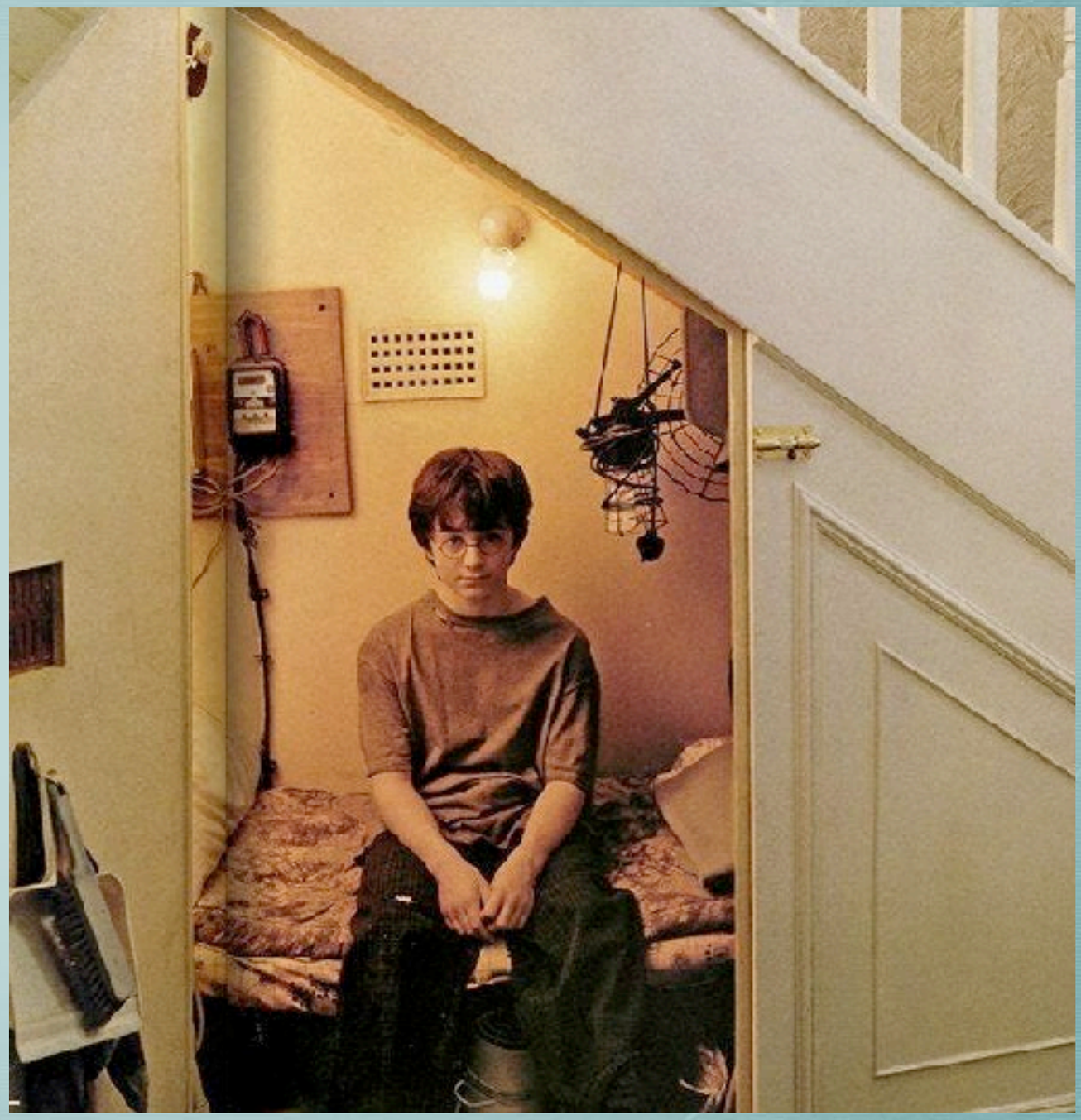
23. august 2023

Bjørg Dam
Forkvinna

ADHD FELAGIÐ

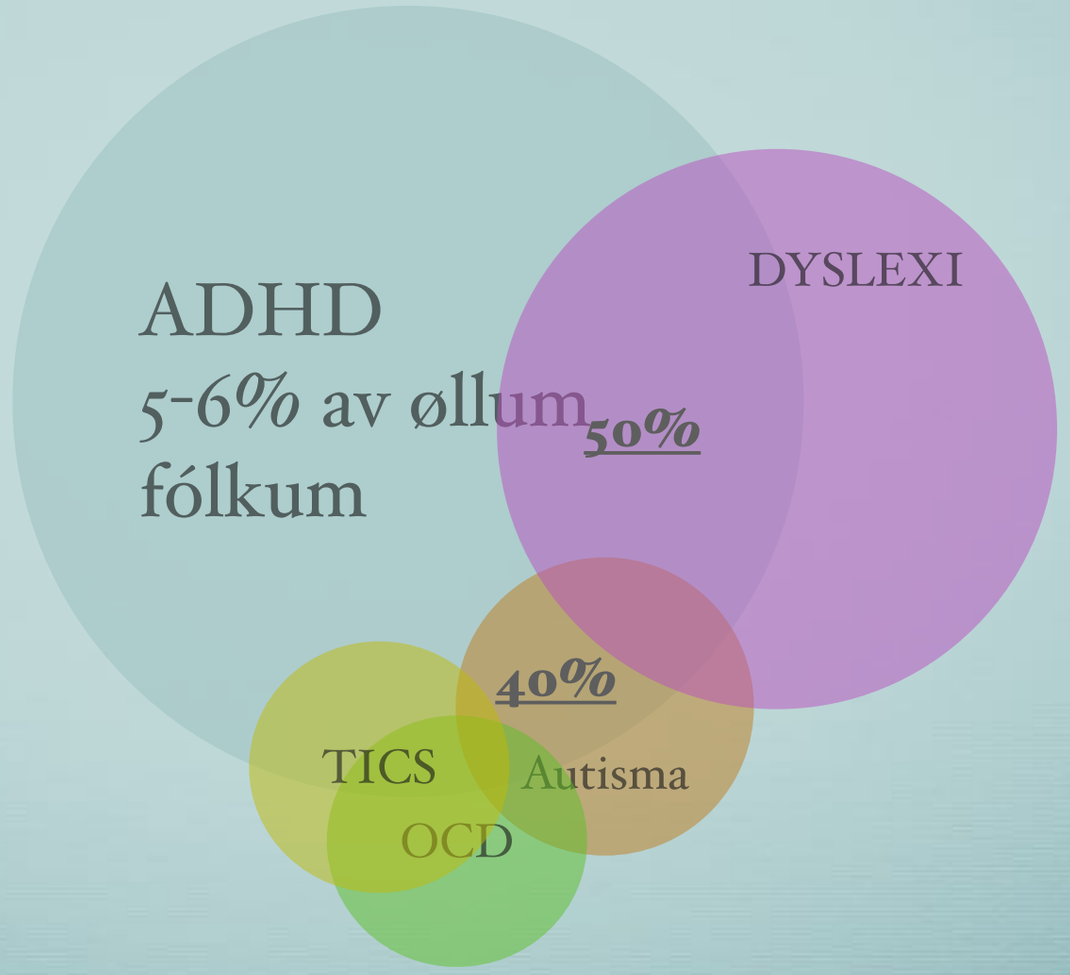
ADHD FELAGIÐ

In the right environment
- together with people that
acknowledge you and your special gifts
- you can reach your full potential!

Neuropsykiatriskt órógv

“NPF”

ADHD FELAGIÐ

Áleið helvtin er diagnosterað, helvtin manglar!

- Sambært WHO hava 5% ADHD
- 80% arvaligt
- veiðusamfeløg hava hægri títtleika

Sostatt hava millum 2500-3000 ADHD í Føroyum.

204 børn fáa heilivágsviðgerð fyri ADHD í okt. 2021
1250 fólk fáa heilivágsviðgerð fyri ADHD í Føroyum (*apríl '23)
- mett er, at umleið 70-80% av diagnosteraðum taka heilivág

1000-1500 eru enn ódiagnosteraði !

* §52 fyrispurningur frá Liljan Weihe

ADHD FELAGID

Hví diganosa?

Tíðliga viðgerð, gevur SOMU lívsgóðsku, sum onnur

Í dag hava vit vitan og viðgerð, sum ikki var fyrr - paradigmuskifti.

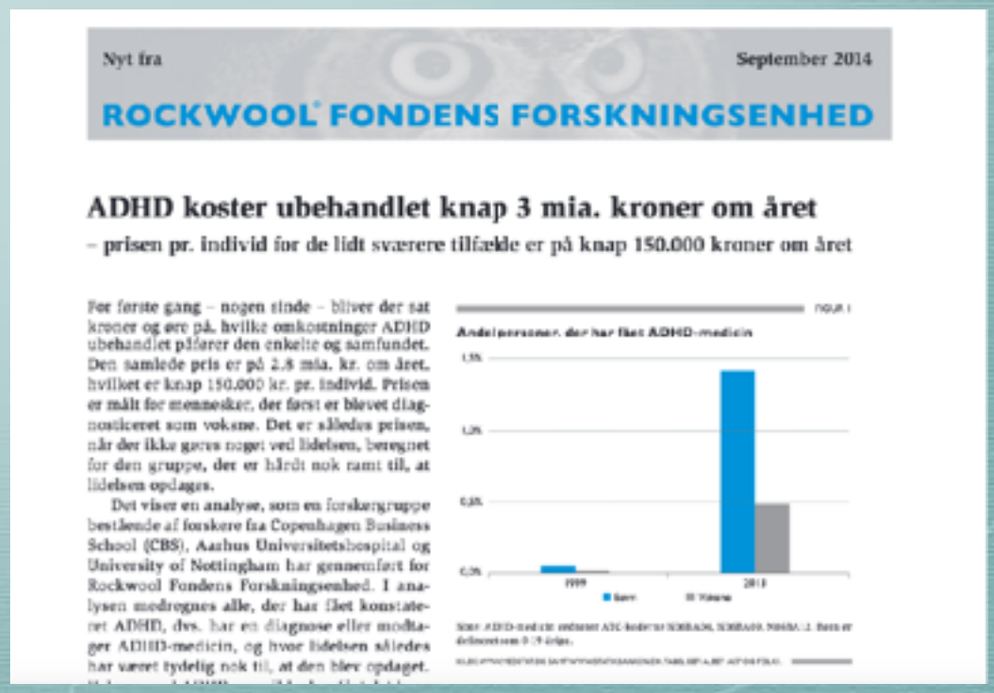
Trupuleiki : óviðgjørt ADHD gevur nógv verri lívgóðsku er menniskjaligt og samfelagsligt dýrt

Hóttan: Manglandi íløga í fyribyrging, neiligi hugburðurin til diagonosuna og alt ov long útgreiningartíð/skipanarfeilir

Loysn: Viðurkenning og javnseting

-etiskt rætt, at javnseta nevropsykiatriskar diagnosur við fysiska!
-færri útreiðslur til heilsu- & almannaverk
-minni misnýtsla
-færri barnaverndarsakir
-fleiri í arbeiði
-minni kriminalitetur

ADHD FELAGIÐ

Nyt fra September 2014

ROCKWOOL FONDENS FORSKNINGSENHED

ADHD koster ubehandlet knap 3 mia. kroner om året

– prisen pr. individ for de lidt sværere tilfælde er på knap 150.000 kroner om året

For første gang – nogen sinde – bliver der sat kroner og øre på, hvilke omkostninger ADHD ubehandlet påfører den enkelte og samfundet. Den samlede pris er på 2,8 mia. kr. om året, hvilket er knap 150.000 kr. pr. individ. Prisen er målt for mennesker, der først er blevet diagnosticeret som voksne. Det er således prisen, når der ikke gøres noget ved lidelsen, beregnet for den gruppe, der er hårdt nok ramt til, at lidelsen opdages.

Det viser en analyse, som en forskergruppe bestående af forskere fra Copenhagen Business School (CBS), Aarhus Universitetshospital og University of Nottingham har gennemført for Rockwool Fondens Forskningsenhed. I analysen medregnes alle, der har fået konstateret ADHD, dvs. har en diagnose eller modtager ADHD-medicin, og hvor lidelsen således har været tydelig nok til, at den blev opdaget.

Andel personer, der har fået ADHD-medicin

1,5%
1,0%
0,5%
0,0%
1999
2013
Børn
Voksne

Hví ADHD diagnosu?

Uttan viðgerð eru útlitini døpur:

Lívsgóðskan er munandi lægri

Livitíðin er 13 ár styttri

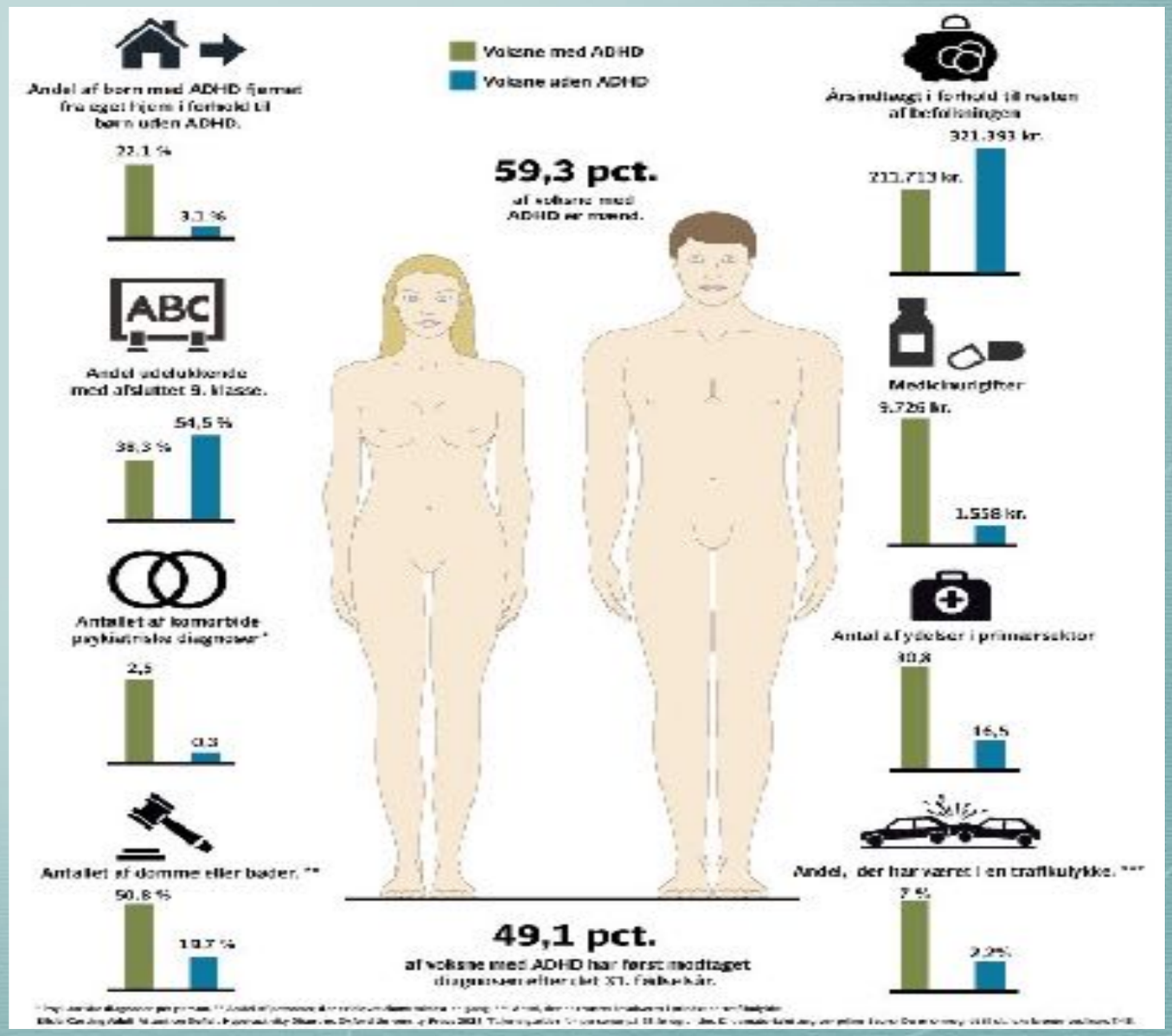
Styttri skúlagongd

Lægri inntøku

Fleiri fylgisjúkur

Kriminalitetur

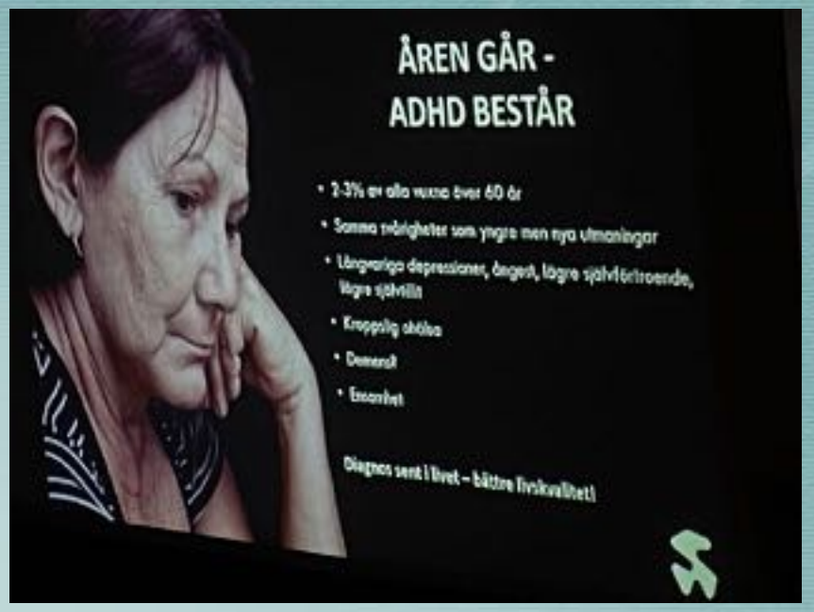
Misnýtsla

ADHD FELAGIÐ

467 seindiagnosteraði

eru spurd í svenskari gransking

Riskbeteenden

HAR DU NÅGON GÅNG I LIVET LIDIT AV, ELLER KÄNT

Ångest/depression	84 %
Utanförskap	83 %
Utmattningsdepression	74 %
Suicidtankar	45 %
Missbruk/beroende	31 %
Ätstörning	30 %
Självskadebeteende	21 %

HAR NÅGON, ELLER NÅGRA AV NEDANSTÅENDE PERIODER VARIT EXTRA UTMANANDE FÖR DIG?

I grundskola	65 %
I gymnasium/högskola	48 %
Under puberteten	49 %
I arbetslivet	64 %
I föräldraskapet	52 %

FAKTA um ADHD støðuna í Føroyum

-Bíðirøðin til psykiatri ongantíð verið longri.

-Føroysk børn, serliga gentur eru undirdiagnosisteraðar.

-Hagfrøðiliga hava líka nógvar gentur sum dreingir ADHD, í Føroyum eru væl færri gentir útgreinaðar enn dreingir.
Fleiri fingu staðfest ADHD í 2012 enn í 2022!

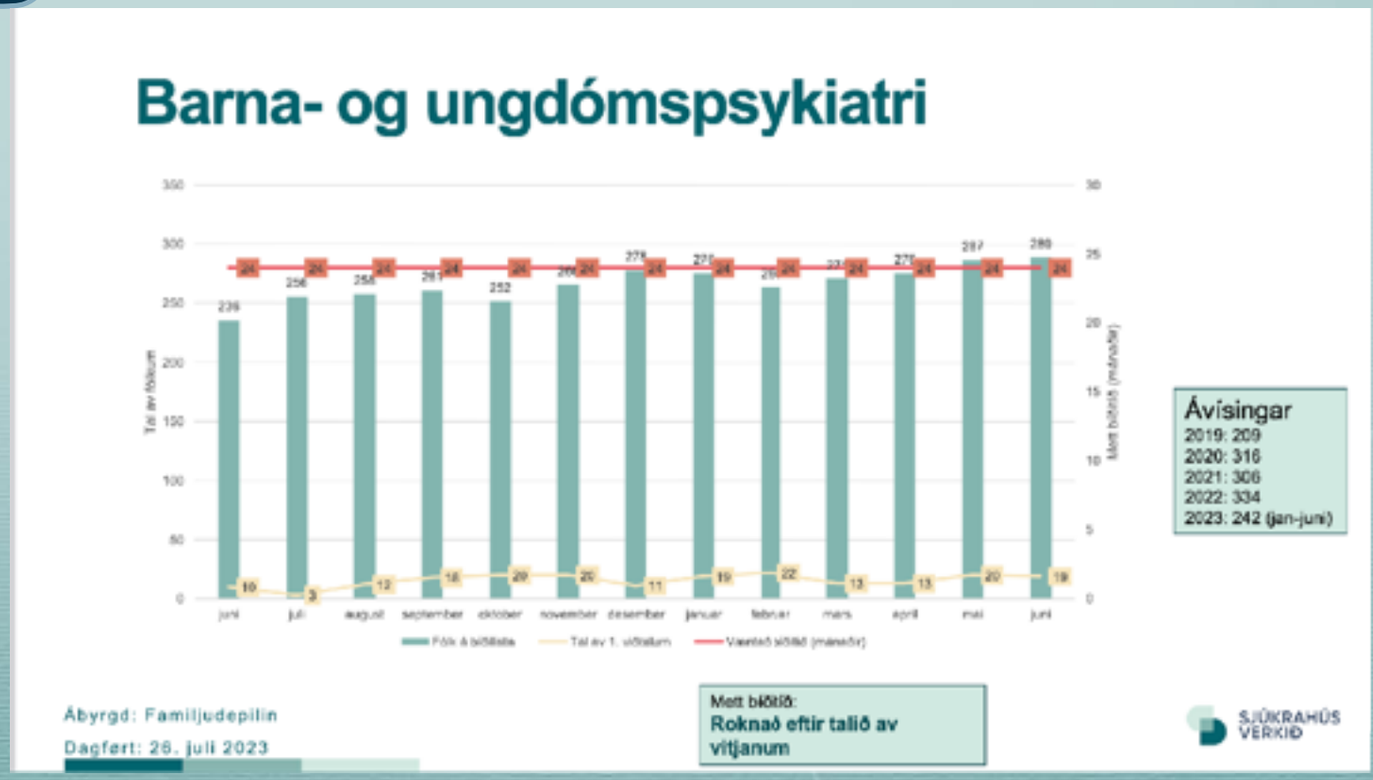
Børn fingið staðfest ADHD per ár

Antal af Diagnosa	Kolonnemærkater		
År	F	M	Hovedtotal
2012	22	39	61
2013	12	28	40
2014	12	22	34
2015	9	30	39
2016	14	18	32
2017	15	18	33
2018	14	29	43
2019	15	31	46
2020	20	21	41
2021	27	31	58
2022	24	33	57
Hovedtotal	184	300	484

Tølini eru frá B&U

Í 2021 fingu 217 børn undir 18 ADHD heilivágsviðgerð.
§52 spurningur 22.10.2021

Bíðitíð á Barnapsykiatriini
2020 oktober 4-5 mánaðir
2021 oktober 14 mánaðir
2022 august 18 mánaðir
2023 24 mánaðir

ADHD FELAGIÐ

Óviðgjørt ADHD býr undir 50% av rúsevnarmisnýtslu

Blákrossheimið

Hvat er sambandið ímillum rúsmisnýtslu og ADHD?

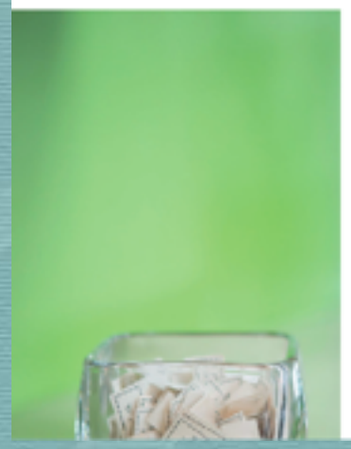
18. okt. 2022

- Visti tú av, at fólk við ADD og ADHD eru í størri vanda fyri at misnýta rúsandi evni og gerast bundin av teimum?
- Og visti tú av, at 26% av teimum, sum leitaðu sær viðgerð á Blákrossheiminum í 2021, antin høvdu eina ADHD diagnosu ella fingu hana, meðan tey vóru í viðgerð?

g vísir eitt greitt samband millum uppmerksemisórógv, eins og ADHD, og
órógv, tað vil siga skaðiliga nýtslu og bundni av rúsandi evnum. Ein stór fólkaheilsulig
2006 vísti, at 15.2% av teimum við ADHD høvdu eisini rúsnýtsluórógv. Hetta talið er

12 Blákrossheimið – Ársfrágreiðing 2021

DUPULT DIAGNOSUR OG ÚTGREINING

Blái krossur screenar síðan 2022 øll, sum koma inn fyri ADHD

Hvat gera vit

MÁL 1: TÍÐLIGA DIAGNOSA

“ØÐRVÍSI SAMAN”

+550 limir

Felagsskapur undir MEGD

ADHDnevndin 2023

ADHDfelagið hevur sjálvhjálparbólkar fyri ung og vaksin við ADHD

- Felagsskapur, at spegla sær í sínum líkum
- Netverkan
- Upplýsing um, at ADHD'arar eru í stórum vandabólki!!
- Vitan er besta fyribyrgingin, men treytast av tíðliga diagnosu!
- Psykoedukatión, undirvísa um, hvussu heilin er uppbygdur, hvussu ADHD heilin virkar, og hvussu rúsevnir ávirka heilan
- Samstarv við løgregluna, sum kemur og greiðir teimum ungu frá!

ADHD FELAGIÐ

ADHD/ADD/AUTISMU
vegleiðing

nýtt tilboð

ADHD/ADD/AUTISMU

VEGLEIÐING

-Hvønn rætt havi eg?

tlf: **202 303**

vegleiding@adhd.fo / vegleiding@autisma.fo

Opið: mánadag **kl.11-15**
umframt telefontíð mik.+ frí. kl.9-10
-bilegg eitt prát, hjásiting, kæruhjálp v.m.

MEGDhúsið Íslandsvegur 10c, Tórshavn

ADHD FELAGIÐ

Autismufelagið

Felagið hevur almenn tiltøk, ráðstevur og limakafé -eisini um misnýtslu

Sjálvsmedsinera við rúsevnum.

- Roykti nógv hash hvønn.
- Klárði at samla tankanir eina løtu.
- Fekk ein innara frið, merkja seg sjálvan.
- Kroppurin megnaði at sita í frið, meðan rúsurin var tilstaðar.
- Anfetamin, hash og alkohol.
- Nøgdsemi og friðurin.

ADHD FELAGID

Raðfesting av átøkum

38.	Kanna stýrtan av bíðitíð til útgreinan og viðgerð...	Raðfesting: Heilsumálaráð							2023	HMR
39.	Styrkja vitanar-stuðul og kunningina t.s.v. diagnosur	ADHD felagið kann gera ein part Raðfesting							2022-2023	UMMR HMR, AMR
40.	Tvørfagligt og tvørgeiraligt samstarv								Skjótast til ber	AMR, HMR, UMMR
41.	Finna leist so viðgerðartilboð kann skipast til persónar við dugnaldiagnosum								2023	HMR

27.	Stuðla og skapa umstøður fyri fjølbroyttri fríðarvirksemi.								Áhaldandi	Kommunur
28.	Menna app viðv. fríðarvirksemi og hjálpitilboð		500.000 - 1. mió						2023	Fólkaheilsustýrið
29.	Vitja játtan til ungdómshús	Raðfesting kommuna							2023 og framyvir	Kommunur
30.	Víðka tilboðini um fríðarskúlar o.a.	Raðfesting kommuna							2022	Kommunur
31	Samskipardi rind til virksemi í ungd. húsum og klubbum	Raðfesting kommuna			1. mió	1.mió	1. mió	1. mió	2023	Kommunur saman við UMMR
32.	Styrkja samstarv millum ungd.hús og aðrar partar	Raðfesting kommuna							2023 2024	Kommunur
33.	Eftirskúlatilboð til ung við ADHD				1. mió				2022-2025	UMMR

18.	Førleikamenning av fakfólki viðv. ADHD	ADHD felagið kann gera	150.000	150.000	150.000				2023 - 2025	UMMR og kommunur
19.	ADHD partur av ærvaætlanini fyri lærara og námsfr. útb.	Barnamálaráðharrin kann gera							2025	UMMR
20.	Vegleiðingar um ADHD	ADHD felagið kann gera	40.000	40.000					2022-2023	UMMR saman við AMR og kommunur
21.	Undirvísingartilfar um rúsevni og tvupulleikar	ADHD felagið kann gera ein part, í samstarvi við rúsviðgera	140.000	140.000					2023 - 2024	UMMR

Viðgerð og eftirviðgerð

45.	Tilhaldsstað fyri ung við rúsevnis-trupulleikum				1.-5.mió ella meir umframt rakstur	Rakstur	Rakstur	Rakstur	Kanning. arb. byrjar í 2023	AMR saman við HMR
46.	Viðgerðarstað burturfrá	Raðfesting							Kanning. arb byrjar í 2023	HMR
47.	Ávegishús (Halfway house)								Kanning. arb. byrjar í 2024	HMR saman við øðrum
48.	Mentorskipa	Raðfesting							Kanning. arb. byrjar í 2022	AMR
49.	Bústaðartilboð til persónar, ið hava verið í rúsevnisviðg.	Raðfesting							Kann helst byrja í 2025	AMR
50.	Ritalin kafe og útflýggjan	Raðfesting							2022	HMR

Raðfesting av átøkum

-Fleksibla útbúgvingarskipan, sum tillagast einstaklinginum (lestrarlongd, hjálpartól, mentor, fígging v.m)

Megd og avvarandi limafeløgini verða tikin nógv meira við í arbeiði

Norðurlendsku systrarfeløgini fáa árliga fígging, fyri at røkja avtalaðar skyldur, harav fleiri eru nevndar í átøkunum. dømi: Ísland, Svøríki, Finland, Norra

ADHD felagið bjóðar sær, at taka sær av átøkum 18, 20 og 21 - og at hava fakliga luttøku við í arbeiðnum, sum umboðar okkara 550 limir.

Okkara limir hava verið ígjøgnum skipanina,

ADHD FELAGIÐ

Loysnin

Tíðliga hjálp: Bíðikøina burtur

ADHD klinikk, ið tekur hond um alla familjuna

Rætta hjálp: Sernám og fakligheitina upp

Ein ADHD vinarligari skúla/dagstovn

Ókeypis ADHD viðgerð til ung, til tey eru minst 25 ár

Ein ADHD vinarligari arbeiðsmarkna

Fleksibla útbúgvingarskipan

Viðgerðarstovn fyri misnýtarar/kriminel við útslúsing

Styrkja ADHDfelagið, sum skal samstarva við landið um ávísar uppgávur

ADHD FELAGIÐ

Hjertelige velkommen
Nordisk ADHDmøte
Tórshavn

2.juni 2023

TAKK FYRI

Vegna nevnd og +500 limir

ADHD FELAGIÐ